

MÅNADENS SJUKDOM

SMITTSAM TARMBRAND

Diarré hos spädgrisar orsakas oftast av *E. coli*-bakterier. En annan, ovanligare orsak är smittsam tarmbrand orsakad av bakterien *Clostridium (C.) perfringens* typ C. Klostrider finns i tarmen hos alla djurslag, men vissa arter, som t.ex. *C. perfringens* typ C, är primära *patogener* och förekommer sporadiskt som en smitta. Vissa klostridier är djurslagsspecifika, medan andra arter finns hos många olika djurslag (t.ex. *C. tetani* som orsakar stelkramp). Klostridier kräver en syrefattig miljö för att kunna växa men bakterierna är så kallade sporbildare, vilket innebär att de kan kapsla in sig och överleva även i syre-rika miljöer. Dessa sporer kan ofta överleva i många år i t.ex. jorden.

C. perfringens typ C orsakar sjukdom hos spädgrisar. Suggan kan troligen bära på bakterien och fungera som smittkälla, utan att själv vara sjuk. Bakterien är känslig för matsmältnings-enzymet trypsin. Nyfödda spädgrisar saknar trypsin och har ett högt pH i magsäcken, vilket underlättar för bakteriens överlevnad. I tarmen kan bakterien föröka sig mycket snabbt och inom loppet av några timmar kan det finnas en miljard bakterier per gram tarminnehåll. Bakterien bildar ett *toxin* ("gift") som skadar tarmväggen. Skadorna kan bli djupgående med kraftig vävnadsdöd och i grava fall kan tarmen brista med bukhinneinflammation som följd.

Sjukdomen kan ses från 12 timmars ålder men är vanligast vid 3 dagars ålder. Den är ovanlig hos grisar äldre än en vecka. I besättningar som saknar immunitet kan samtliga spädgrisar insjukna och dödligheten är hög (50-100 %). I smittade besättningar utvecklar suggorna så småningom antikroppar som överförs med råmjölken till spädgrisarna, och sjukdomen ses då som enstaka, milda fall, med utbrott i enstaka kullar som saknar immunitet (t.ex. inköpta gylltor). Symptomen varierar beroende på grisens ålder och immunstatus. Icke immuna, nyfödda spädgrisar kan utveckla en *perakut* form med plötsliga dödsfall, eller blodig diarré, försämrad cirkulation och död inom 12-26 timmar efter födseln. *Akut* drabbade grisar kan överleva i 1-2 dygn och uppvisar en rödbrun diarré med små, gråaktiga vävnadsbitar i avföringen, svaghet och tecken på uttorkning. Den *subakuta* formen av sjukdomen påminner om "klassisk" spädgrisdarré med gul - vattentunn diarré, svaghet och avmagring. I *kroniska* fall ses gulgrå diarré av och till under mer än en veckas tid. Grisarna kan förbli pigga eller "falla ur" och dö flera veckor senare.

Diagnosen ställs vid obduktion med odling och typning för att påvisa den specifika bakterien. Sjukdomen förekommer framförallt i vissa besättningar i de södra delarna av Sverige. Det är en så kallat anmälningspliktig sjukdom och när nya besättningar drabbas skall detta registreras hos jordbruksverket. När grisarna har blivit sjuka är tarmen redan skadad och därför har antibiotikabehandling begränsad effekt, men man bör lägga upp ett åtgärdsprogram i drabbade besättningar. Sporer är motståndskraftiga mot värme, desinfektionsmedel och ultraviolett ljus, och sjukdomen går knappast att utrota i enskilda besättningar. Däremot finns fungerande vaccin som ges till suggorna före grisning.

Kontaktuppgifter:

Magdalena Jacobson
Box 7054
750 07Uppsala
Magdalena.Jacobson@slu.se